

Zoetwatermollusken in het natuurreservaat Easterskar bij Sintjohannesga, Friesland

Henk K. Mienis

Freshwater molluscs in the nature reserve Easterskar near Sintjohannesga, Friesland

Summary. A preliminary survey of the freshwater molluscs living in the nature reserve Easterskar southeast of Sintjohannesga in the Fryske Marren, province of Friesland, carried out on 9 October 2018 revealed the presence of only 18 species: 13 gastropods and 5 mussels. These low numbers were probably directly connected to the fact that part of the ditches had been recently cleaned of mud and a large part of their aquatic plants.

Fig. 1. Plattegrond van het natuurreservaat Easterskar. Bron: It Fryske Gea.

Fig. 2. Informatiebord van de Easterskar aan het eind van de Richard Jungweg. Foto Henk Mienis.

Easterskar

Ten zuidoosten van Sintjohannesga, gemeente de Fryske Marren, ligt het Natuurreservaat Easterskar dat beheerd wordt door It Fryske Gea (fig. 1). Het Easterskar is ontstaan door vervening uitgevoerd tussen 1850 en 1900. Dit laagveenmoeras beslaat een gebied van 550 ha. Het is een plas-dras gebied bestaande uit moerassen, plassen, riet- en weilanden en heel vochtig bosgebied. Door de grote variatie in biotopen is het een geliefd vogelspotterrein (fig. 2 en 3). Door de zure grond groeien er vooral veel berken *Betula spec.*, wilde lijsterbessen *Sorbus aucuparia* (fig. 4), wilgen *Salix spec.* en andere vochtminnende bomen en struiken. Mijn eerste kennismaking met het Earsterskar vond plaats op 7 oktober 2018. Ik maakte toen op uitnodiging van een deel van mijn familie in Joure een wandeling van een paar uur om en door het natuurgebied.

Daar Easterskar niet zo ver van Joure af ligt, heb ik op 9 oktober 2018 de fiets bepakkt met mijn verzamelattributen om een eerste verkenning van de zoetwatermollusken uit te voeren. Helaas waren hier en daar de sloten reeds geschoond, hetgeen een negatief effect had op zowel de kwaliteit als de kwantiteit van het aantal mollusken dat geregistreerd kon worden. Toch had dit schonen ook weer zijn voordeel want in de verse modder op de oevers lagen vaak grote mossels (fig. 5); die kunnen met een schepnet bestaande uit een keukenzeef aan een oude bezemsteel bijna niet bemachtigd worden.

De weekdieren

Deze eerste verkenning van de zoetwatermollusken van het Easterskar heeft 18 verschillende soorten opgeleverd: 13 slakken en 5 mossels. In de Nederlandse en wetenschappelijk naamgeving volg ik Jansen (2016).

Soorten waargenomen in Natuurreservaat Easterskar op 9 oktober 2018:

Slakken - Gastropoda

Spitse moerasslak – *Viviparus contectus*
 Kleine diepslak – *Bithynia leachii*
 Grote diepslak – *Bithynia tentaculata*
 Oorvormige poelslak – *Radix auricularia*
 Ovale poelslak – *Radix balthica*
 Moeraspoelslak – *Stagnicola palustris*
 Bron-blaashoren – *Physa fontinalis*
 Draaikolk-schijfhoren – *Anisus vortex*
 Rimpje – *Bathyomphalus contortus*
 Posthorenslak – *Planorbarius corneus*
 Gekielde schijfhoren – *Planorbis carinatus*
 Gewone schijfhoren – *Planorbis planorbis*
 Glanzende schijfhoren – *Segmentina nitida*

Mossels - Bivalvia

Vijvermossel – *Anodonta anatina*
 Gerekte zwanenmossel – *Anodonta cygnea cellensis*
 Schildersmossel – *Unio pictorum*
 Hoekige erwtenmossel – *Pisidium milium*
 Gewone Hoornschaal – *Sphaerium corneum*

Fig. 3. Vlucht Grauwe ganzen *Anser anser* op een van de plassen gezien vanuit de vogelkijkhut. Foto Henk Mienis

Fig. 4. Wilde Lijsterbes *Sorbus aucuparia* volgeladen met bessen: een tafeltjedekje voor diverse trekvogels. Foto Henk Mienis.

Volgens mij is dit pas een eerste begin van een betrouwbaar overzicht van de rijkdom aan zoetwatermollusken van het Easterskar. Door de droogte en hitte van de zomer van 2018 stonden tijdens mijn bezoek nog heel wat greppels en sloten geheel droog. Ook het water in de meeste plassen stond veel lager dan gewoonlijk. Daardoor is men begonnen met de uitvoering van

Fig. 5. Een nog levende zoetwatermossel, Zwanenmossel *Anodonta cygnea cygnea* of Vijvermossel *Anodonta anatina anatina* aangetroffen op de oever van een geschoonde sloot. Foto Henk Mienis.

een plan dat reeds lang bestond (Bokma, 2018), namelijk het aanleggen van een kanaal met een lengte van 3 km van de rivier the Tsonger naar de Easterskar (zie website Easterskar). Dit moet niet alleen het waterpeil in het gebied beveiligen, maar ook hoopt men dat de Otter *Lutra lutra* zich hierdoor permanent in het gebied gaat vestigen.

Geraadpleegde bronnen

- BOKMA, H., 2018. Droogte maakt plan Easterskar actueel. – Friesch Dagblad, 28 augustus 2018: 23.
 JANSEN, E.A., 2016. Veldgids Slakken en mossels – land en zoetwater. 2de druk. – KNNV Uitgeverij, Zeist.
 EASTERSKAR. www.itfryskegea.nl/natuurgebied/easterskar/.

Adres van de schrijver
 mienis@netzer.org.il